

Рачунарство и друштво

Рачунарске мреже

Александар Картељ
aleksandar.kartelj@gmail.com

Рачунарска гимназија

Теме

- Имејл и спам
- WWW
- Цензура
- Слобода изражавања
- Неповерљивост података на Интернету

Имејл и спам

- Тренутно преко милијарду људи користи имејл
- Око 300 милијарди порука сваки дан
- Добар део овога су непожељне „спам“ поруке

- Зашто је настао спам?

Имејл и спам (2)

- Настао због жеље за јефтиним рекламирањем
 - Слање милион порука мејлом око 2.000 долара
 - Слање милион порука поштом око 200.000 долара
- Сада, највећи део порука су Интернет преваре
- Како се долази до адреса?

Имејл и спам (3)

- Механизми тражења адреса:
 - Претрага Интернет садржаја (форуми, сајтови)
 - Вируси који краду контакте и шаљу их
 - Трговина адресама међу онима који имају велике базе истих
 - Насумично генерисање адреса
- Откуд спамерима ресурси за слање толиких количина спама?

Имејл и спам (4)

- Рачунарски ресурси за слање спама:
 - Крађа, пробој у неадекватно осигуране сервере и инсталација ботова на њима
 - Плаћање сопствених сервера
 - Прво је боље, зашто?
- Који су механизми борбе против спама?

Имејл и спам (5)

- Спам филтери
 - Интернет провајдери (имејл сервери) их инсталирају
 - Постоје и лични филтери на РС-ју
 - Аутоматизовани одговори базирани на изазову: приликом слања прве поруке, имејл сервер шаље питање на које бот пошиљалац не може да одговори

Прича

Ана је рачуновођа у предузећу средње величине које има око 50 запослених. Сви запослени раде у истој згради и Ана их све познаје. Ана заправо дистрибуира платне чекове свим запосленима на крају сваког месеца.

Анина ћерка је чланица женског навијачког клуба своје школе. Током годишње промотивне продаје колачића женског навијачког клуба, Ана је послала имејл свим запосленима у свом предузећу да сврате до њене канцеларије током паузе и наруче колачиће ако желе (не постоји правило у предузећу које забрањује слање порука са личним садржајем).

Деветоро људи из фирме је било драго због Аниног мејла и дошло је да наручи неколико кутија колачића, у просеку по 4 кутије. Са друге стране њих 40 није баш ценило Анин гест, јер су морали да читају непожељну поруку. Половина њих, односно њих 20 је међу собом изразило незадовољство због овога.

Да ли је Ана урадила нешто лоше?

Кантијанизам?

World Wide Web – WWW или WEB

- Иницијално замишљен као документација за CERN
- Скуп докумената повезаних везама (линковима)
- Главне карактеристике:
 - Децентрализован систем
 - Сваки ресурс (документ) има јединствену адресу
 - Заснован је на Интернету
- Какав је однос WWW и Интернета?

WWW и Интернет

- WWW није исто што и Интернет
 - Интернет је глобална рачунарска мрежа односно скуп повезаних рачунара
 - WWW је скуп повезаних докумената који се налази на овим рачунарима

Како користимо WWW?

- Путем прегледача:
IE, Chrome, Opera, Firefox, Safari,...
- Типови услуга:
 - Интернет куповина (Ebay, Amazon, Alibaba...)
 - Социјалне мреже (Facebook, Twitter, Instagram,...)
 - Дељени садржаји (Wikipedia, Reddit, Youtube...)
 - Учење на Интернету (Coursera, MIT Open Courses,...)
 - Интернет игре
 - Интернет коцкарнице
 - Администрација (плаћање пореза, e-banking,...)
- Каква су вам искуства са овим типовима услуга?

Цензура

- Законско регулисање забрана садржаја који се сматрају увредљивим или штетним
- Инквизиција у Средњем веку
- Постаје комплекснији проблем појавом штампарских машина, зашто?
- Типови цензуре:
 - Директна
 - Аутоцензура
- Да ли знате за неки случај цензуре?

Директна цензура

- Монопол над информацијама – Влада
 - Совјети: телевизија, радио, новине...
 - Тренутно Кина
 - Над модерним технологијама све теже држати монопол
- Провера пре објављивања
 - Већина држава забрањује или барем проверава садржај везан за осетљива питања
- Лиценцирање
 - Ограничен број лиценци нпр. за радио фреквенције
 - Ово омогућава индиректну контролу над садржајем, јер они који хоће лиценцу морају да „играју по правилима“

Аутоцензура

- Када неко намерно прећути информације како не би угрозио некога другог или себе
- Нпр. Новинар који извештава из Беле куће је у дилеми да каже нешто, јер му Власт може ограничити даљи приступ информацијама
- Навођење напомена пред садржај, нпр.:
 - „Није препоручљиво за млађе од 18 година“
 - Напомена пред улазак на сајт

Неповерљивост података на Интернету

- Секстинг (sexting). Snapchat, уништавање порука?
- Крађа идентитета – узроци најчешће људска непажња
- Чет предатори (енг. Chat room predators)
- Лажне информације на Интернету – верујемо у свашта
- Сајбер малтретирање (енг. Cyberbullying)
 - Учестало слање увредљивих имејлова
 - Ширење лажних информација о некоме
 - Качење посрамљујућих слика
- Да ли сте чули за нека искуства у вези наведених ставки?